

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ

Серед основних глобальних проблем розвитку можна назвати і проблеми зростаючої нерівності. Підтвердження цього може слугувати доповідь ООН 2019 року «За межами доходів, за межами середніх показників, за межами проблем сьогодення: нерівність у стані людського розвитку в XXI сторіччі» [1] в серії доповідей про стан людського розвитку (які щорічно видаються ООН вже на протязі 30 років). В роботі (статті) автори не тільки проаналізують наявні статистичні дані щодо зростання нерівності серед країн та регіонів світу, а і запропонують нові концептуальні підходи щодо забезпечення глобального розвитку з врахуванням необхідності «подолання» наявної та зростаючої нерівності.

Як показано в роботі Е. Лобанової [2]: «*Основне питання в оцінці нерівності – ступінь її виправданості та справедливості: виправданості з точки зору сприяння подальшому розвитку, а справедливості – з погляду економічної обґрунтованості. Економічно обґрунтована нерівність завжди сприяє розвитку, але її надмірна концентрація може еволюційно чи революційно зупинити подальший розвиток. Тобто є межа, перетнути яку небезпечно навіть в умовах економічно виправданої нерівності. Інша справа, коли економічна нерівність формується за рахунок чинників здебільшого неекономічного походження. В цій ситуації будь-яке посилення або навіть збереження існуючих масштабів нерівності призводить до стримування розвитку і підриву базових основ суспільної моралі*».

Для ілюстрації вищенаведеного (оцінка динаміки зростання нерівності в світі) скористаємося даними з щорічних доповідей Credit Suisse Research Institute's «Global Wealth Report» [3, 4]. При цьому зазначимо, що на відміну від традиційних даних про нерівність доходів (наприклад дані Всесвітнього банку), доповіді Credit Suisse Research Institute's наводять дані про **багатство**, які ще в більшій мірі ілюструють стан нерівності (див. Таблицю 1).

Таблиця 1 – Дані про зміну душевого багатства найбагатших країн та світу в цілому в 2000 та 2022 роках

Країна/регіон	2022 рік			2000 рік			2022/2000
	Доросле населення	Багатство на особу	Джині	Доросле населення	Багатство на особу	Джині	Багатство на особу
Найбагатші країни							
Швейцарія	7 003 000	696 604	77,2	5 503 000	231 354	н/д	301,1%
Люксембург	504 000	657 564	66,3	331 000	207 592	н/д	316,8%
США	251 779 000	579 051	85,0	201 831 000	215 146	н/д	269,1%
Гонконг	6 315 000	552 930	73,8	5 092 000	171 057	н/д	323,2%
Австралія	19 359 000	550 110	66,2	13 908 000	108 656	н/д	506,3%
Нова Зеландія	3 364 000	472 153	70,0	2 726 000	79 140	н/д	596,6%
Ісландія	257 000	457 795	64,6	195 000	127 917	н/д	357,9%
Данія	4 538 000	426 494	73,9	4 079 000	110 450	н/д	386,1%
Канада	30 203 000	409 297	72,6	22 795 000	114 618	н/д	357,1%
Нідерланди	13 527 000	400 828	75,0	12 086 000	131 636	н/д	304,5%
Разом (топ-10)	329 845 000 (6,23%)	565 626 (40,2%)	н/д	268 546 000 (7,15%)	193 792 (44,2%)	н/д	291,9%
Світ	5 298 564 000	87 489	88,9	3 755 393 000	31 380	88,1	278,8%

Для оцінки ступеня нерівності скористаємося загальновідомим показником нерівності – **індексом Джині**. Аналізуючи дані, наведені в таблиці 1 зазначимо, що не зважаючи на нібито незначні відмінності в нерівності (індекс Джині для світу в цілому виріс з 88,1 в 2000 році до 88,9 в 2022 році, або на 0,9%) та, суттєве зменшення категорії найбідніших, зміни в розподілі багатства мають більш виражений характер (дані по процентним володінням багатства в світі наведені в Таблиці 2: для пояснення – в таблиці наведені відсотки володіння багатством 10% групами людей (від найбідніших до найбагатших), тобто: в 2010 році 10% найбіднішого населення в світі мало 0,0% в загальносвітовому багатстві, а 20% найбідніших – 0,1% багатства; в 2020 році 10% найбідніших виявилися ще боржниками (-0,5%) загальносвітовому багатству; в той же час в 2010 році 99% відсотків населення (не найбагатшого) володіло 56,4% загальносвітового багатства, відповідно 1% найбагатших мав інші 43,6% (100 - 56,4), а в 2020 році 99% мають тільки 54,4% багатства, тоді як частка 1% найбагатших збільшується до 45,6% (100 – 54,4). При цьому звернемо увагу на суттєве зростання середньо рівня багатства з 55 789\$ на дорослу особу до 80 690\$, або на 44,6%.

А от тепер слід повернутися до питання виправданості та справедливості нерівності. Для більшості найбагатших країн світу цілком обґрунтовано високий рівень багатства пов'язаний з високим рівнем продуктивності праці, який в рази більший ніж загальносвітовий рівень продуктивності

та має стійку тенденцію до постійного зростання (див. Таблицю 3). Справедливо? Іншим обґрунтуванням високого багатства є високий рівень природних ресурсів в країні. Справедливо?

Таблиця 2 – Розподіл багатства в світі (порівняння 2010 та 2020 років)

	Відсоток багатства, для (дорослого населення)											Середній та медіанний рівень багатства (\$)	
	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	95%	99%	Сер.	Мед.
2010	0,0	0,1	0,3	0,8	1,6	2,8	4,7	8,2	17,2	29,8	56,4	55 789	4 785
2020	-0,5	-0,5	-0,3	0,1	0,8	2,1	4,3	8,4	18,2	29,6	54,4	80 690	7 638

Таблиця 3 – Продуктивність праці деяких країн та регіонів світу в 2011 та 2021 роках

Країна/регіон	Продуктивність праці (ВВП(ПКС)/робітника)			2021/2021-світ (рази)
	2011	2021	2021/2011	
Швейцарія	121 188	130 958	+ 8,1%	3,22
Люксембург	249 763	240 475	-3,7%	5,91
США	118 572	131 112	+ 10,6%	3,22
Гонконг	103 100	199 959	+ 93,9%	4,91
Австралія	90 139	97 134	+ 7,8%	2,39
Нова Зеландія	75 879	78 291	+ 3,2%	1,92
Ісландія	88 082	96 095	+ 8,1%	2,36
Данія	107 200	117 209	+ 9,3%	2,88
Канада	88 896	94 611	+ 6,4%	2,32
Нідерланди	103 755	107 523	+ 3,6%	2,64
Світ	33 348	40 714	+ 22,1%	1,0
Африка	13 360	13 988	+ 4,7%	0,34
Польща	57 465	71 830	+ 25,0%	1,76
G-20	39 244	45 518	+ 16,0%	1,12
Китай	17 370	33 053	+ 90,3%	0,81
Україна	29 231	29 442	+0,7%	0,72

Виробництво на одного працівника (постійний ВВП 2017 р. міжнародні долари за паритетом купівельної здатності) -- змодельовані оцінки МОП, листопад 2022 р. Цей показник продуктивності праці розраховується з використанням даних про ВВП (у постійних міжнародних доларах 2017 року за паритетом купівельної спроможності), отриманих із бази даних Світового банку «Індикатори світового розвитку», а для обчислення продуктивності праці (як ВВП на одного працівника) використовуються оцінки МОП для загальної зайнятості.

Може скластися враження, що подолати нерівність в сучасних умовах неможливо: розвинуті (найбагатші) країни мають більший фінансово-економічний потенціал (наявне багатство) і, здебільшого, вищі темпи зростання, як і вищий рівень продуктивності праці. І все ж таки, як показано в роботі [5], деякі економіки що розвиваються, досягли більш кращого та потужнішого зростання ніж інші. При цьому, **в основі їх успіху лежить виважена довгострокова здебільшого інноваційно спрямована політика та видатна лідируюча роль великих компаній.** Серед таких країн виділяють 7 країн-лідерів, які перевищували реальний роковий приріст ВВП на душу населення на рівні 3,5% на протязі 50-ти років: Китай, Гонконг, Індонезія, Малайзія, Сінгапур, Південна Корея та Таїланд. Ще 11 країн досягли реального зростання ВВП не менше 5% на протязі 20 років (1995-2016): Азербайджан, Білорусь, Камбоджа, Ефіопія, Індія, Казахстан, Лаос, М'янма, Туркменстан, Узбекистан та В'єтнам.

Таким чином, як показує проведений аналіз та, перш за все, наявна практика успішного економічного розвитку країн та регіонів світу найбільш оптимальним шляхом ефективного подолання нерівності є шлях, пов'язаний з широким використанням інновацій. При цьому менеджмент стикається і буде стикатися з постійною дилемою пов'язаною з справедливістю та обґрунтованістю такого зростання.

Список використаних джерел:

- 1.Доповідь про стан людського розвитку за 2019 рік: https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/доповідь_про_стан_людського_розвитку_за_2019_рік (дата звернення: 03.04.2023)
2. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. Е.М.Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2012. – 404 с.
- 3.Credit Suisse Global Wealth Databook 2022 <https://www.credit-suisse.com/media/assets/corporate/docs/about-us/research/publications/global-wealth-databook-2022.pdf> (дата звернення: 01.04.2023)
- 4.Credit Suisse Global Wealth Databook 2010 <https://www.credit-suisse.com/media/assets/corporate/docs/about-us/research/publications/global-wealth-databook-2010.pdf> (дата звернення: 02.04.2023)
5. McKinsey Global Institute «Outperformers: High-growth emerging economies and the companies that propel them» September 11, 2018 | Report. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/innovation-and-growth/outperformers-high-growth-emerging-economies-and-the-companies-that-propel-them> (дата звернення: 02.04.2023)